

gevens omtrent arbeidsvoorwaarden hier zijn ontvangen, zullen zij ter kennis van belangstellenden worden gebracht.

's-Gravenhage, 23 October 1951

G. VAN DEN BERG,
*Directeur-Generaal voor de internationale
 volksgezondheidszaken, Ministerie v. Sociale
 Zaken en Volksgezondheid.*

INTERCOSTALE NEURALGIE

In de laatste regel van haar antwoord op een vraag omtrent intercostale neuralgie ¹⁾ schrijft de Redactie: „Ook deze functionele pijn heeft echter een organische basis, waarop wij nu echter niet willen ingaan”.

De woorden „uitsluitend functionele factoren” sluiten volgens mij *iedere* organische basis van het lijden ten enenmale uit!

Groningen, 26 September 1951

J. MENSING

Onze adviseur geeft ons het volgende antwoord:

Pijn is een sensatie, hoe deze ook is veroorzaakt. De sensatie kan alleen ontstaan door middel van het centrale zenuwstelsel. Een goed begrip van de functionele pijn is alleen mogelijk als men met de daaraan ten grondslag liggende cerebrale processen rekening houdt.

Het woord functioneel heeft betrekking op de oorzaak van de pijn, die meestal gelegen is in emotionele spanningen. Deze spanningen kunnen zich op allerlei wijze in het centrale zenuwstelsel ontladen, onder andere langs de in dit zenuwstelsel bij ieder normaal mens voorkomende banen en centra, die voor de pijn althans ten dele bekend zijn. Dikwijls vinden deze spanningen ook hun weg naar allerlei vegetatieve centra, zodat het tot vegetatieve reacties komt.

Wordt echter het pijncentrum in spanning gebracht, hoe men zich dat nu ook wil denken, dan kunnen de pijnen heftig en zeer moeilijk te verdragen zijn.

Zonder het organische substraat van de hersenen is pijnbeleving, ook functionele pijnbeleving uitgesloten.

Het is al een zeer oud probleem, dat reeds in het einde der 19e eeuw en begin van deze eeuw door OPPENHEIM en ook door DUBOIS uit Bern intensief is besproken. Er werd toen, voor zover wij weten, niet van psychosomatische reacties, doch wel van psychalgie en zo voort gesproken. Het loont de moeite deze literatuur te bestuderen (Prof. OPPENHEIM, *Psychotherapeutische Briefe*, Berlijn 1906. HERMANN OPPENHEIM, *Ueber Brachialgie und Brachialneuralgie*, voordracht op de 3e vergadering der „mitteldeutsche Psychiater und Neurologen”, 1 Mei 1898. OPPENHEIM, „Zur Kenntnis der Schmerze besonders bei der Neurose”. In de discussie over deze voordracht geeft ook DUBOIS uit Bern zijn mening. De laatste twee mededelingen vindt men als vergaderingsverslagen in een bundel van de werken van OPPENHEIM, zonder dat aangegeven staat waar zij zijn gepubliceerd).

Amsterdam, 16 October 1951

REDACTIE

MENNO TER BRAAK

Naar aanleiding van de mededeling van collega VERSCHOOR ²⁾ zou ik gaarne de aandacht vestigen op het feit, dat dr MENNO TER BRAAK geen medicus was, doch historicus.

Hoorn, 14 October 1951

W. ERNSTING

JAN VAN EYCK, DE DERMATOLOOG EN DE PATHOLOOG-ANATOOM ³⁾

Mij herinnerend, over het portretteren van modellen met voor ons medici

¹⁾ N. T. v. G., 95, 2778, 1951.

²⁾ N. T. v. G., 95, 3066, 1951.

³⁾ Zie N. T. v. G., 95, 2787, 1951.